

L'Art plàstic a l'Escola.

Projecte d'innovació.

Escola Ocata hivern 2018

Sumari

1	Fonamentació teòrica	3
2	Introducció. L'art , reflex de les teories proposades i transversalitat del projecte.	6
3	Metodologies i recursos que es fan servir a l'àrea de plàstica.	7
	3.1 Estratègies de col·laboració i cooperació entre l'alumnat	7
	3.2 Estratègies i dinàmiques per a la creativitat i l'actitud emprenedora.	7
	3.3 Metodologies que afavoreixen el compromís cívic de l'alumnat	9
	3.4 Estratègies i dinàmiques d'usos de les tecnologies	10
	3.5 Aprenentatge intercultural	11
	3.6 Ciutadania responsable i consciència global	11
	3.7 Educació inclusiva	12
	3.8 Educació emocional	13
4	Organització del projecte	14
5	Projecció, resultats	16
	Bibliografia	17

1. Fonamentació teòrica del projecte.

Quan es parla d'educació artística, s'ha de parlar de tendències en els seus aprenentatges.

Les tendències són, bàsicament, tres:

La tendència cognitiva, que seria la que diu que l'art és qui faculta als infants a percebre i processar informació a partir de la percepció. Els dos referents són al meu entendre Elliot W. Eisner que concep l'art com a factor que estructura la ment i en Howard Gardner pare de la nova teoria de les intel·ligències que contraposa i alhora integra el pensament creatiu amb el pensament ,imperant, lògic o racional.

La tendència expressiva amb el seu àxim representant que serien en Herbert Read i en Viktor Lowenfeld que postulen que l'art més que aprendre's és producte de l'espontaneïtat, la creativitat i el talent individual, firma també que l'art més que ensenyar-se , es capta.

La tendència postmoderna amb l'Arthur D. Eflandⁱ que convida a qüestionar algun dels valors que estan presents en la nostra societat com ara l'originalitat i el valor de la individualitat dels artistes. Planteja la necessitat de respostes pedagògiques adreçades a col·lectius marginals com ara la valoració de l'art en les dones o d'altres col·lectius marginals. L'autor considera el lligam de l'art com a factor per a comprendre l'opressió, la desigualtat o la pobresa.

A l'Escola, sovint, expliquem que les nostres tendències són molt eclèctiques , poc "professants" de postures determinades . El mateix passa amb la concepció de l'ensenyament de l'art. Malgrat que les bases que fan més de puntal són les teories cognitives les altres dues no estan deixades ni molt menys de banda ja que al nostre entendre no són excloents sinó complementàries

La consciència inicial de com havia de ser la projecció de l'àrea de plàstica existia des del primer moment però no va ser quan al cap d'uns pocs cursos i esdevenir un sol mestre el que feia l'àrea a tota la primària que es va poder començar a dur a terme.

L'art a l'escola, està pensat des d'un punt de vista holístic i té una base inicial amb la teoria de les intel·ligències múltiples de Howard Gardner ⁱⁱ.

Constatem que a l'escola, tradicionalment i en general, s'ha privilegiat el pensament lògic i racional en front del pensament intuïtiu. Pensem que aquests dos conceptes no han de ser ni molt menys excloents sinó que cal contemplar-los des d'una visió integradora ja que com afirma l'autor –Gardner–.

“Seria erroni afirmar que el desenvolupament hagi d'estudiar-se exclusivament des del punt de vista de l'artista, com ho és el de sostenir que tant sols val la pena prendre seriosament la competència científica final”.

Així doncs, una educació que tingui en compte el desenvolupament de totes les capacitats humanes serà més completa i contribuirà, conjuntament amb d'altres factors, a obtenir com a resultat un desenvolupament humà més complet.

Un altre pilar important que sens dubte és fonamental en el nostre plantejament de l'àrea han estat les teories d'Elliot W. Eisnerⁱⁱⁱ (1933-2014).

Pensem que el desenvolupament i els aprenentatges de l'infant van estretament lligats a la possibilitat que tinguin per a poder-los experimentar i que la seva capacitat de percebre ve donada per aquestes experiències que va tenint al llarg de la seva vida, i no pel seu grau de maduresa. Eisner escriu sobre el paper de l'art en la creació de la ment, la transformació de la consciència i de les diverses formes de pensament que suscita. Cito textualment:

“../.. la atención a las relaciones entre el contenido y la forma de una obra artística, a fin que exista una correspondencia entre lo que se dice y la manera como es dicho; la flexibilidad en los propósitos que caracterizan el proceso de elaboración de una obra; el uso de materiales y los medios artísticos como vehiculos de percepción y representación; la elaboración de formas expresivas; el ejercicio de la imaginación; la capacidad de ver el mundo des de una perspectiva estética, y la posibilidad de traducir las cualidades de la experiencia estética en el lenguaje hablado o escrito”^{iv}

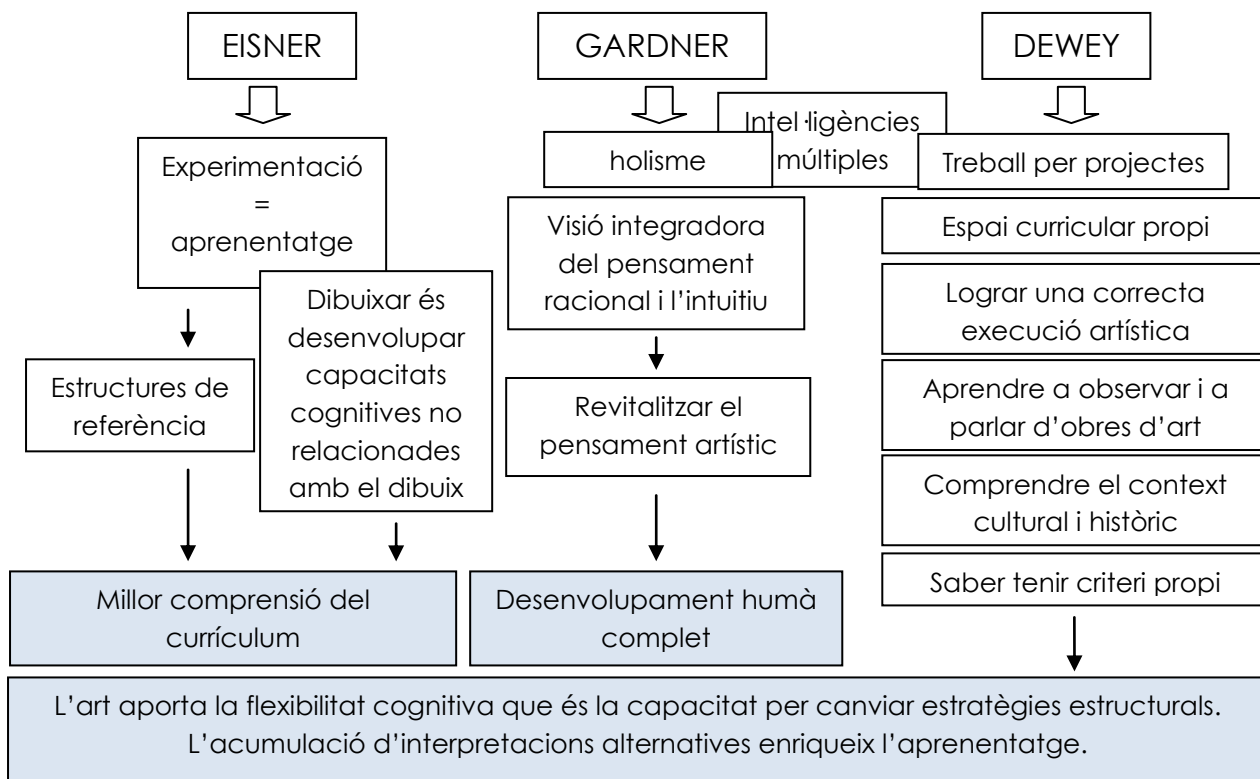
Aquests diversos tipus de pensament, altament dinàmics constitueixen uns aprenentatges que formen els nostres alumnes i que els donen un valor afegit al llarg de la seva escolarització al nostre centre que els propicia una visió que va més enllà dels significats unívocs.

Segons Dewey, pare fundador dels nostres actuals projectes de classe,

"...l'art és una forma d'experiència que vivifica la vida; ajuda a que l'organisme en creixement se n'adoni que està viu; provoca sentiments tant elevats que poden arribar a identificar aquesta experiència com un esdeveniment únic en la vida" v

El model de treball de l'art a l'escola s'estructura en aquests principis que vindrien a ser en els seus orígens els mateixos postulats de Dewey.

1. Desenvolupament de la imaginació i de la sensibilitat estètica.
2. Lograr individus cada cop més creatius.
3. Lograr execucions artístiques de qualitat a partir de l'adquisició de diversitats tècniques.
4. Aprendre a observar les qualitats de les obres artístiques i saber-ne parlar d'elles.
5. Comprendre l'obra d'art dins del seu context, contextualitzar-la històricament i culturalment.
6. Saber criticar argumentalment la producció pròpia i aliena.

2.Introducció. L'art , reflex de les teories proposades i transversalitat del projecte.

El treball de l'àrea de plàstica dins de l'Escola Ocata va sorgir, en un principi, com una necessitat de dignificar l'àrea que com a molts altres centres estava constrenyida a la seva hora setmanal, amb tot el grup al mateix moment, dins de la pròpia aula i constret a unes activitats qualificables de manualitats però que difícilment eren d'artístiques i molt menys relligadores i cohesionadores de molts dels processos d'aprenentatge.

Ha estat doncs una tasca, naturalment, lenta en la que d'una manera no fictícia s'han anat creant uns vincles que a posteriori s'han vist que eren útils i que el que en principi era una dignificació de l'àrea que al final esdevé una de les potes capitals del centre i una característica identificadora.

L'educació plàstica a l'Escola fa incidència en dos àmbits: en el de les metodologies i recursos per a la millora de l'ensenyament i l'aprenentatge i en el de relació amb la comunitat educativa i l'entorn.

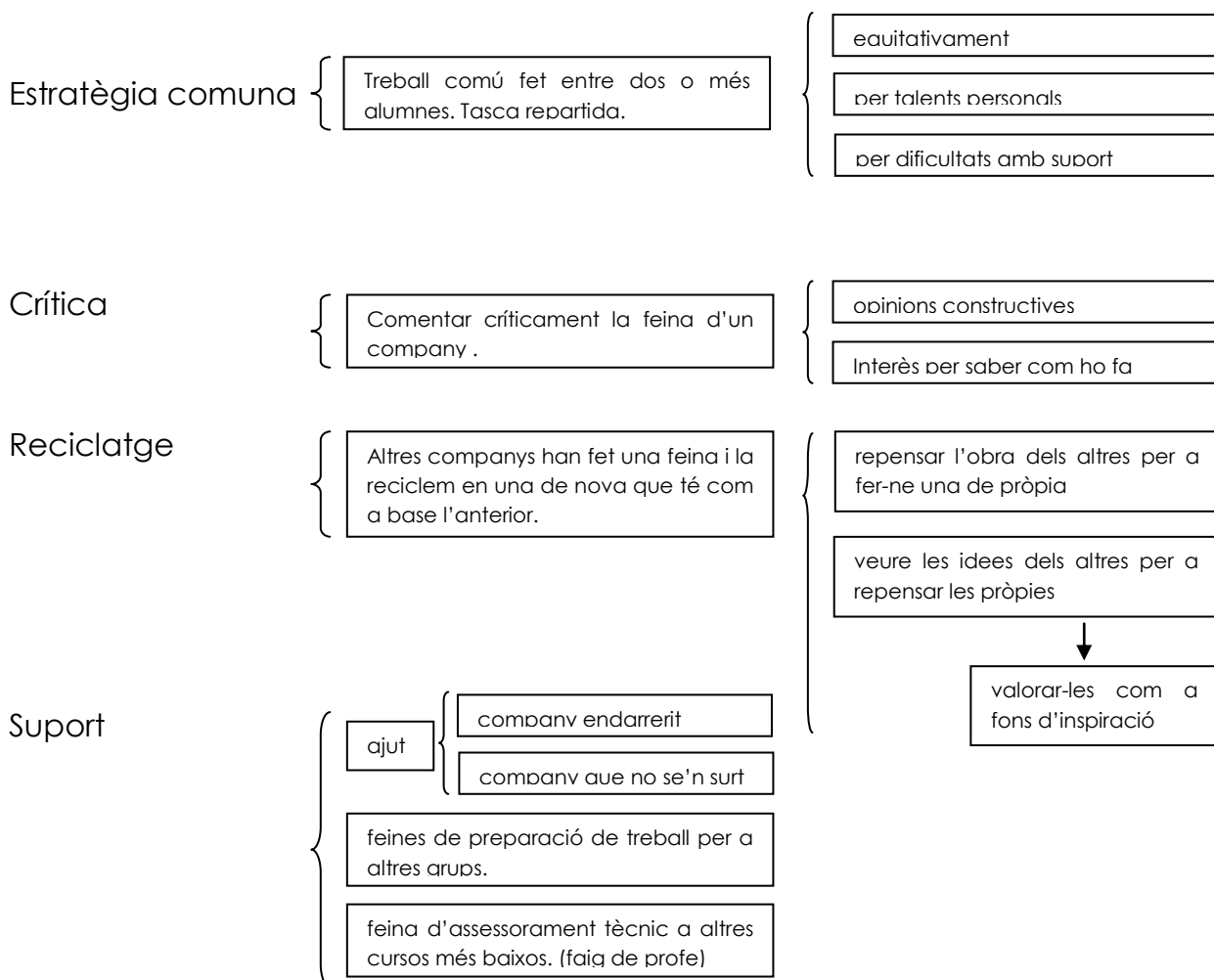
La plàstica al és una estructura que compleix plenament tres principis metodològics recollits en el PEC.

- Té l'alumne com a subjecte actiu del procés d'aprenentatge.
- Els alumnes realitzen treball cooperatiu. Les aportacions individuals a una tasca comuna fa que tothom s'impliqui en el procés.
- El mestre té la tasca d'acompanyant del procés facilitant a l'alumne les eines necessàries, posa en comú la tasca dels companys per a que n'aprenguin dels altres, fa alumnes crítics.

3. Metodologies i recursos que es fan servir a l'aula de plàstica.

3.1. Estratègies de col·laboració i cooperació entre l'alumnat. Les estratègies que es desenvolupen són les següents:

Les estratègies de col·laboració entre iguals són força variades i s'agrupen en quatre grans blocs.

3.2. Estratègies i dinàmiques per a la creativitat i l'actitud emprenedora.

"Tot nen és un artista, el problema és seguir essent artista quan creixes"

Pablo Picasso

Aquesta és una màxima que és certa en un cent per cent. El que no acaba d'explicar és que aquest créixer es comença a manifestar a partir de primer curs si no es cuiden les maneres. Cada cop, els infants, volen ser més homogenis en la seva producció i realitzar estereotips que tothom entén i que no els implica tant d'esforç.

Més que enumerar estratègies cal plantejar-se objectius pel que fa a la creativitat i a l'emprenedoria artística.

Preservació de l'artista (aquell del que parlava en Picasso)

Segons Gardner –també– la creativitat en els infants s'atrofia amb el pas del temps i té una “edat d'or” que acostuma a acabar entre els set i els vuit anys. Aquestes capacitats es perden en el moment en que comença a fer cas de les correccions dels adults i al pensament lògic – racional de la societat amb l'aportació sistemàtica de patrons estereotipats.

Des de l'escola es vol preservar, allargar en certa manera i en el possible, aquesta “edat d'or” de la que escriu Gardner i preservar aquestes capacitats artesanals, creatives, artístiques, espontànies, expressives i intuïtives.

Què fem per a preservar en part i d'alguna manera –ja que és anar contra corrent– aquesta tendència?

- Cura de l'espontaneïtat i preservació de la manca de prejudicis en el moment de dibuixar i pintar. Alenar aquests aspectes sempre que es pugui, només oferir tècnica.
- Control dels possibles estereotips mostrats o dibuixats a la classe per part del mestre.
- Models del natural sempre que sigui possible, si no ho és, emprar la fotografia. De fet oferir diversos models vistos des de diferents punts de vista.
- Mantenir l'emoció inicial de la descoberta de colors. Partir sempre en el moment de pintar dels colors primaris.
- Demanar que a totes les àrees es tracti les imatges dels infants des del mateix respecte i importància que a plàstica

Ràtio / sessions

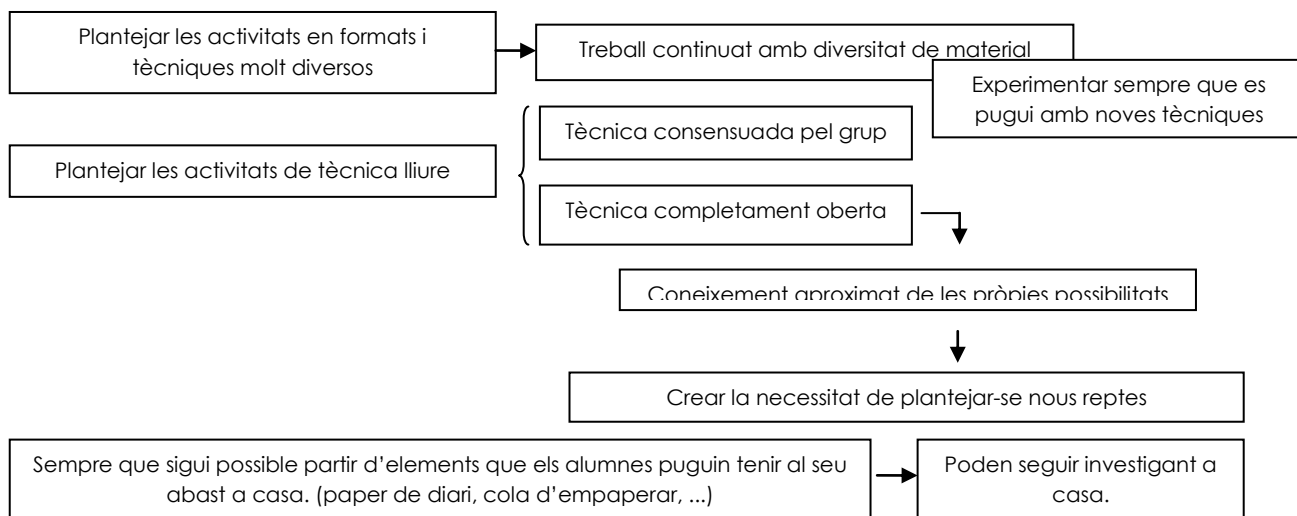
Treball amb mig grup. No es pot concebre una actuació coherent de motivació i seguiment amb més de mig grup.

dedicació molt directa a l'alumne

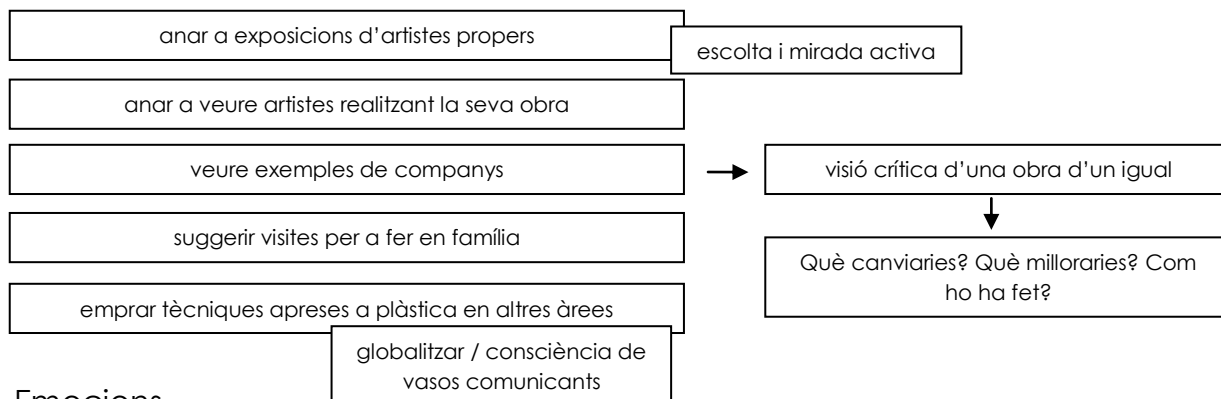
Sessions llargues de més d'una hora. Cal muntar i recollir.

L'art a l'escola. Projecte d'innovació.

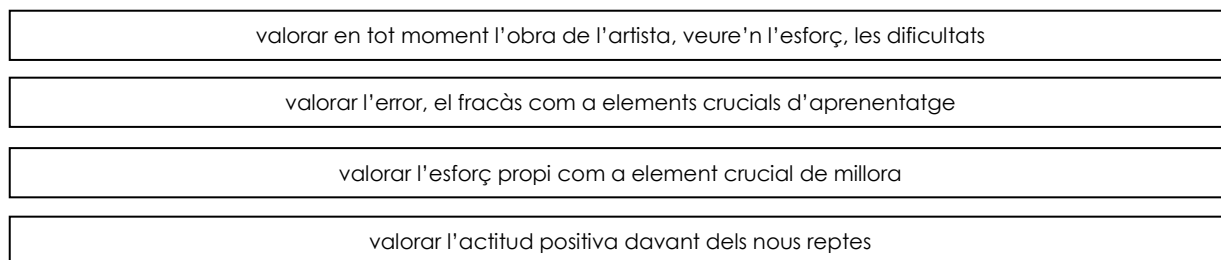
Tècniques

Observació

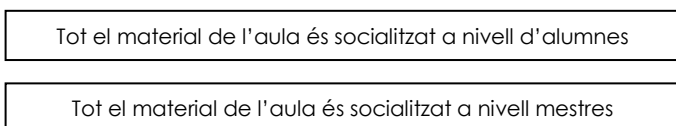

Emocions

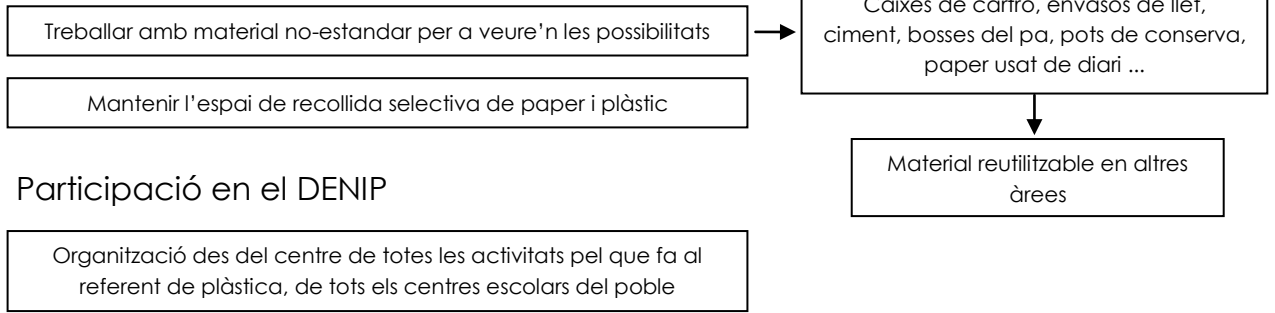
3.3. Metodologies que afavoreixen el compromís cívic de l'alumnat.

Preservació i cura del material

L'art a l'escola. Projecte d'innovació.

Reciclatge

Participació en el DENIP

Organització des del centre de totes les activitats pel que fa al referent de plàstica, de tots els centres escolars del poble

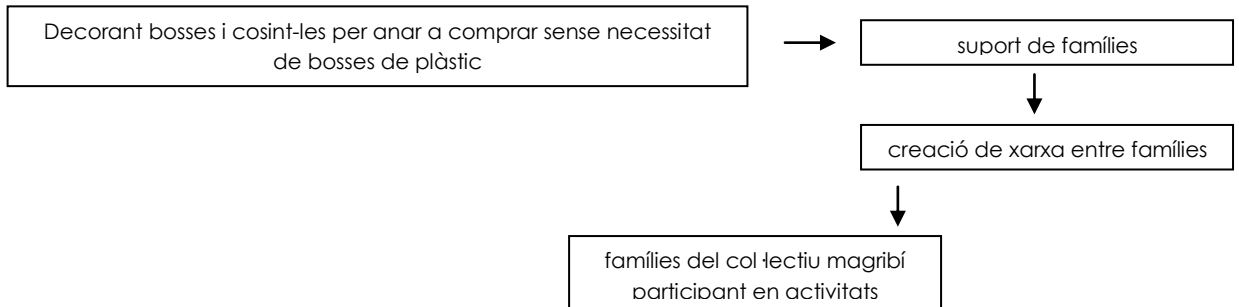
Participació en exposicions

L'escola anualment sol·licita a l'Ajuntament espais públics per a exposar alguna obra dels nens, sigui en volum o pintura

Realització d'exposicions

Els alumnes quan acaben alguna de les obres que estan realitzant participen en el muntatge de la seva pròpia exhibició

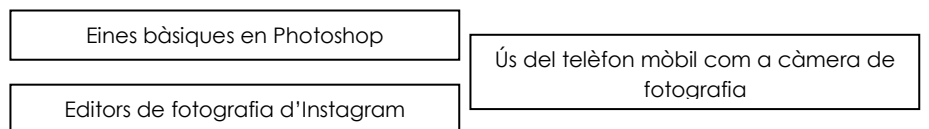
Participació en campanyes eco des d'escola verda.

3.4.Estratègies i dinàmiques d'usos de les tecnologies.

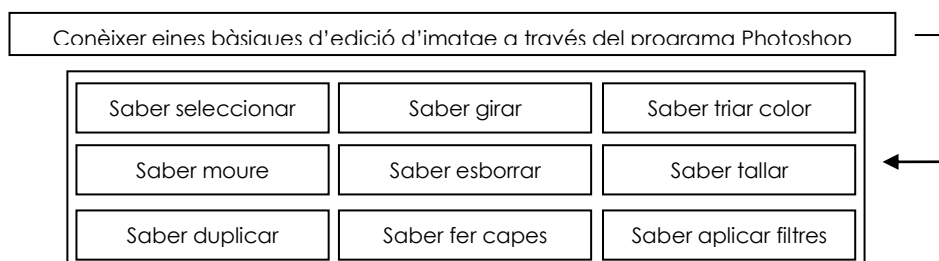
Treball amb editors d'imatge.

Software / hardware

Objectius

Conèixer eines bàsiques d'edició de fotografia per a poder realitzar retocs de fotografia per a poder publicar en les pàgines d'Instagram de l'Escola

Treball amb elements de projecció

calcar
Treball en gros d'una feina feta en petit
Observació d'obres d'art a prop
Muntatge d'una exposició oral

Treball amb programes que permetin ordenar imatges, presentar feines, exposicions de grup, ... Photo peach, Prezzi i acompanyar-les de música (power point). Programes multidisciplinaris .

Treball amb fotografia digital

Treball amb la fotocopiadora del centre

3.5. Aprenentatge intercultural.

La valoració de l'art popular de les diverses cultures que conformen l'escola és peça fonamental i integradora per a tots els alumnes del centre.

La valoració, per exemple, d'un tatuatge fet amb henna per una àvia magribina que a més ens explica com i perquè el fa és un motor important de respecte per la seva cultura i ajuda a la comprensió dels alumnes als quals aquest fet els és aliè.

- Participació activa dels diversos col·lectius de diverses nacionalitats que hi ha al centre.
- Interès per la seva cultura. Aprenentatge de tècniques.

3.6. Ciutadania responsable i consciència global.

Hi ha una part essencial de l'àrea que té a veure directament amb la ciutadania responsable i la consciència global.

El moment de preparar material atenent a unes consignes prèvies que parlen d'ús , quantitats, manera de repartir-lo, ... que realitzen els infants és una part important que es treballa pràcticament a diari. Com que tot el material és compartit se'ls fa reflexionar en la importància de gastar el que es necessita, de pensar en les quantitats per no haver de llençar o fer-ho el mínim, d'utilitzar els estris precisos per a fer una feina, ...

En el moment de recollir es fa especial esment a abocar les deixalles al lloc que correspon, fer una bona neteja dels estris que s'han utilitzat, desfer les coses al lloc que correspon, deixar l'aula llesta pel grup que ve després, ...

Sempre que es pot o es creu necessari, moltes de les peces parteixen de material de rebuig o reutilitzat que els mateixos nens porten a l'aula o que les famílies –ja molt sensibilitzades en el tema- aporten directament sense que se'ls demani.

3.7.Educació inclusiva.

L'ensenyament de l'art a l'escola és probablement l'àrea més inclusiva de totes ja que posa en marxa un ressort propis en els que alumnes diferents poden mostrar, sense embuts, uns potencials únics. L'àrea és distesa i cada infant pot fer una feina única i aquesta és valorada com a tal. L'àrea té unes especials característiques que la fan única.

-És la que ofereix distracció i satisfacció com a entrada. Estranyament hi ha rebuig o animadversió per part de ningú. La bona predisposició està assegurada.

-És terapèutica. Deixa que el alliberi emocions tancades i que s'autoexpressi.

-Aporta elements importants al desenvolupament del pensament creatiu.

-Ajuda a la comprensió d'altres àrees acadèmiques gràcies a aquest enfocament global i holístic.

-Essencialment contribueix a l'experiència i al coneixement humans de la manera en que només l'art els pot aportar.

L'alumne que necessita de la inclusió és valorat de manera més "agraïda" en un àrea que al tenir plantejaments diversos, innovadors, i sovint disruptores són valors afegits que el permeten expressar i ser valorat. Acostumen a ser alumnes que s'han desenvolupat per una raó o altra amb poques o dificultoses interferències del món exterior i que habitualment no necessiten una especial estimulació pel seu treball creatiu i que confien força en la seva forma d'expressió.

"Cada cop que sentim dir als nens –no puc pintar això- podem estar segur que s'ha produït en les seves vides algun tipus d'interferència"E.W Eisner"

3.8.Educació emocional.

L'educació artística sovint assenyala elements d'avís abans que es manifestin en altres àrees i per tant se'ls pot tractar amb més antel·lació.

L'àrea contribueix a la integració dels infants nous o dels infants amb algun tipus d'handicap. Es propicia l'ocasió que l'infant té per a que alliberi emocions tancades que no poden expressar lliurement en altres àrees, l'àrea és vehicle d'autoexpressió.

Segons Herbert Read^{vi} en la seva obra Educación por el arte:

“Mi objetivo será demostrar que la función más importante de la educación concierne a la orientación psicológica y por tal motivo reviste fundamental importancia la educación de la sensibilidad estética”

L'art al centre està considerat també com una forma d'integració ja que per als nens és dels pocs moments on poden integrar la percepció i el sentiment. La primera lligada amb els sentits, amb els aprenentatges, amb la part lògica de la persona i el segon lligat a la sensibilitat, a l'emotivitat, a la intuïció.

4. Organització del projecte.

La filosofia de transversalitat de l'àrea i el context col·laboratiu i cooperatiu fan que els projectes que actualment es duen a terme dins d'ella tinguin les següents característiques:

-els projectes de les classes tenen sempre, d'una manera o altra, una part d'ells matèries que tenen a veure amb les competències de l'àrea visual i plàstica.

-l'àrea s'organitza en sessions d'hora i mitja ja que és fonamental l'espai de sessions llargues per a poder desenvolupar tasques que sovint tenen una part de preparació i recollida que formen part de l'apartat d'hàbits que també es treballen a l'àrea.

	dl	dm	dx	dj	dv
09:00-10:00					
10:00-11:00		2n	3r	1r	4t
11:00-11:30					
11:30-12:30		2n	3r	1r	4t
12:30-15:30					
15:30-17:00	5è	6è		5è	6è
distribució de les hores de plàstica a primària / totes les sessions són amb mig grup					

Els grups de primària tenen una sessió d'hora i mitja cada dues setmanes. A part d'aquest horari cada grup realitza sovint altres activitats relacionades amb l'àrea de manera autònoma.

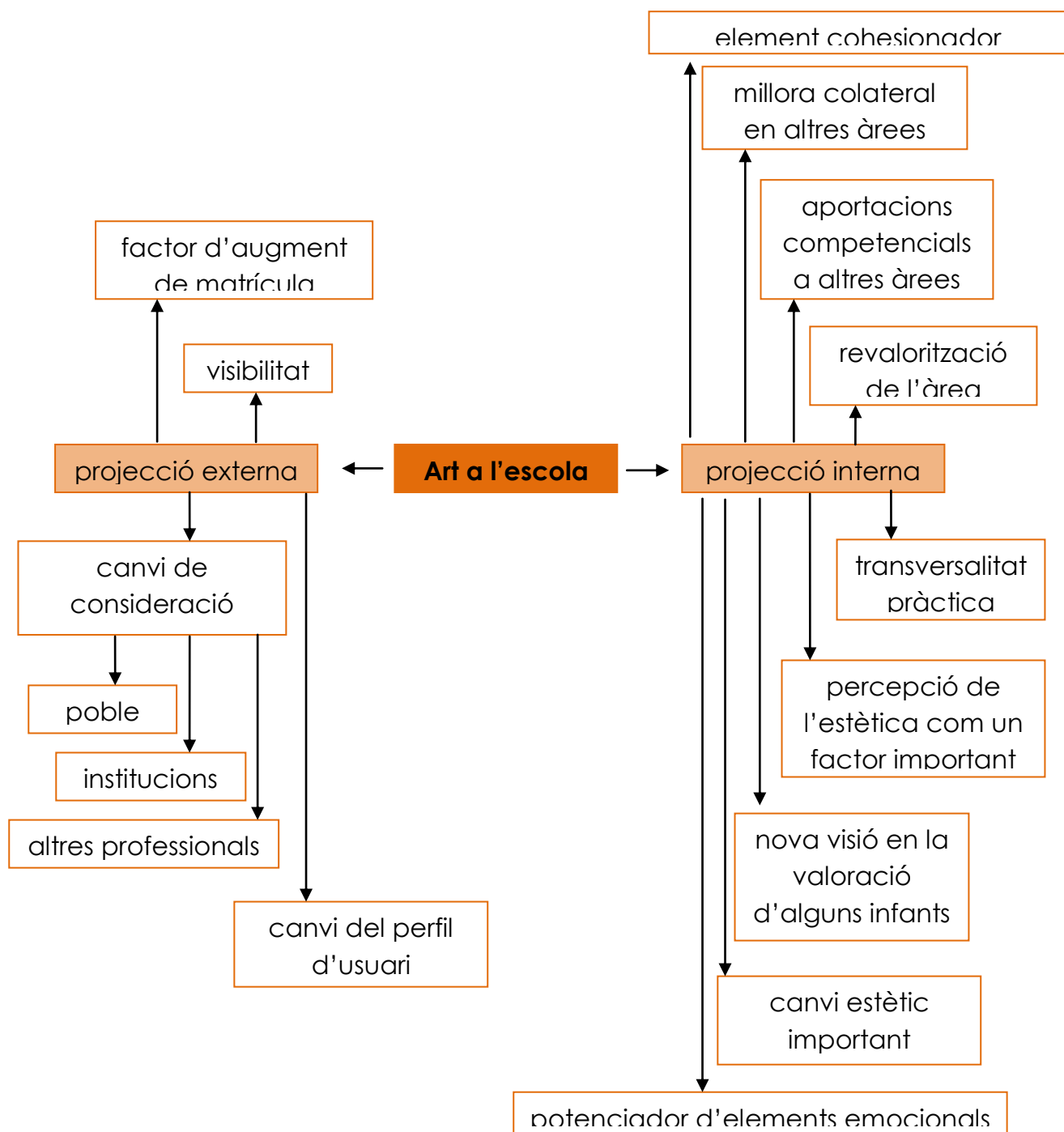
Com s'organitza la tasca del dia a dia al taller de plàstica?

- A un programari propi que es va desenvolupant al llarg del curs i que és independent (en la mesura que la globalització pot parlar d'independència) a qualsevol altra àrea. Per exemple la feina amb art òptic a sisè, el treball sobre el color a primer, ...
- A un objectiu o a una activitat d'un projecte de classe determinat. Per exemple la construcció de la gegantona Mariona que era una de les propostes d'un grup de P5 que van acabar materialitzant-se en una construcció real ajudada per una part important del col·lectiu escolar quan aquest grup feia 1r.
- A un suport concret a una feina determinada del currículum. Per exemple quan es tracta el tema de l'edat mitjana normalment es coincideix amb un treball específic de l'àrea de plàstica obrint el tema del romànic i la pintura al temple.
- A demanda de l'escola. Per exemple la construcció d'un cap gros o d'un drac per a la rua de Sant Jordi.

- A una part essencial del projecte d'emprenedoria del grup de cinquè, quan s'ha de realitzar la producció d'un objecte concret.
- A una resposta directa a fer una petita part del currículum d'una altra àrea. Per exemple treballar el Pop-up que és l'element visual del treball d'escriure una micro peça de teatre per anar a explicar als més petits, o quan es treballa la publicitat i el cartellisme a tercer.
- A resposta d'una manera de treballar algun conflicte en un grup. Per exemple l'acceptació de la pròpia imatge en un grup de tercer. Aquí es va fer un treball amb fotografia, pintura i volum.
- A una resposta directa per part d'una comissió de centre. Per exemple en l'estampació d'unes bosses de tela que es volen fer a l'escola amb la col·laboració de les famílies i que es volen regalar per a que es pugui anar a comprar vegetals i llegums sense usar bossa de plàstic. (iniciativa d'un grup de famílies de primer)

5. Projecció, resultats.

Penso que el projecte està inferint tot un seguit d'elements que han fet canviar notablement alguns aspectes del centre.

-
- i EFLAND, Arthur D. (2002): Una historia de la educación del arte. Tendencias sociales y intelectuales de la enseñanza de las artes visuales. Barcelona. Paidós
 - ii GARDNER, Howard (1994): Educación artística y desarrollo humano. Barcelona . Paidós
 - iii EISNER, Elliot W (1998): El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa. Barcelona . Paidós
 - iv EISNER, Elliot W (?): El arte y la creación de la mente. Mexico. Paidós
 - v DEWEY, John (2008). El arte como experiencia. Mexico .Paidós.
 - vi READ, Herbert (1982). Educación por el arte. Barcelona. Paidós Ibérica.